

Sosiaali- ja terveysministeriölle
kirjaamo@stm.fi

Viite: VN/8546/2019

Asia: Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020 - 2023

Kuurojen Liitto ry pitää tärkeänä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vahventamista. Se on myös tosiasiallinen edellytys kustannusten kasvun hillitsemiselle. Liitto myös korostaa järjestöjen osallisuuden vahvistamisen merkitystä kehittämishankkeissa. Avustuksen käyttämismahdollisuus järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön kustannuksiin tulee varmistaa.

1. Valtionavustuksen myöntämisen edellytykset ja avustuksen hakeminen
1a) Ovatko luonnoksen mukaiset avustuksen myöntämisen edellytykset selkeät ja perustellut (asetusluonnoksen 1-3 §)?

Antti Rinteen hallitusohjelma yleisesti ja sen sote-uudistuskirjaukset erityisesti korostavat hyvin painopisteen siirtämistä korjaavista ja usein kalliista ja myöhään, joskus jopa liian myöhään, annettavista palveluista terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Tämä linjaus on viisas sekä kansalaisten terveydelle ja hyvinvoinnille että kansantaloudelle. Voidaan monin tavoin todistaa, että nyt lausuttavana olevan asetuksen tavoite sote-kustannusten nousun hillitsemisestä ei voi onnistua ilman merkittäviä muutoksia hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen vahvistamiseksi. Tämä muutostarve koskee erityisesti nyt lausuttavana olevaa asetusta, koska tulevaisuuden sote-keskus on aivan keskeinen toimija lähes kaikissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyspinnoissa ja itse toiminnassa ja laaja-alaisesti hoitoketjujen tiedolla johtamisessa.

Tästä näkökulmasta asetuksen pykälä 1-3 sekä 6 on vielä muutettava tavalla, joka yksiselitteisesti mahdollistaa asetusluonnoksen 3 §:n 3. mom. 2-kohdassa mainitun tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman osatavoitteen nro 2 toteutumisen. Tuo tavoite kuuluu luonnoksessa nyt seuraavasti: "toiminnan painotuksen siirtäminen korjaamista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön"

Esitettävät muutokset mahdollistavat sen, että tulevilla hankkeilla voidaan tosiasiallisesti toteuttaa vaade suunnitelmasta asukkaiden, asiakkaiden ja järjestöjen osallistumisesta hankkeeseen.

Seuraavien muutosesitysten takana on havainto, että asetusluonnos ja sen esittelymuistio tunnistavat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sekä järjestöjen tekemän työn liittyvän avustettaviin hankkeisiin ja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Kuitenkin ne samalla ristiriitaisesti rajaavat keskeisissä asetuksin kohdissa avustettavat kohteet ja kustannukset vain varsinaisiin, usein lähinnä korjaaviin, palveluihin kohdistuviksi. Näin moni vaikuttavaksi todettu järjestölähtöinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keino, kuten vertaistuki ja elämäntapaohjaus, jäisivät kokeiltavan ja avustettavan

toiminnan ulkopuolelle, jos kohta niitä kuitenkin toisaalla ”edellytetään”
käytettävän ja niistä raportoitavan.

Muutosesitykset:

Asetuksen 1 §:ään tarvitaan sen ensimmäiseen momenttiin selkeästi esiin se, että kyseessä on sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämis- ja kokeiluhake.

Pykälän 1. muutosesitys (1 § 1 mom.):

1 § Avustettavat hankkeet

Sosiaali- ja terveysministeriö myöntää vuosina 2020–2023 valtionavustuksia sosiaali- ja terveydenhuollon ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämis- ja kokeiluhankkeille sekä toiminnan käynnistämishankkeille...

Asetuksen toiseen pykälään tulisi kirjata selkeämmin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen edellytys:

Pykälän 2. muutosesitys (2 § kohta 2.):

2 § Valtionavustuksen myöntämisen yleiset edellytykset

Valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) hanke on tarpeellinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi ja se tukee palveluiden kehittämistä ja tehostamista, hyvien käytäntöjen levittämistä sekä toimintatapojen uudistamista;

2) hanke on tarpeellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tukee hyvien käytänteiden levittämistä ja toimintatapojen uudistamista sekä tuloksellisuutta;

3) ~~2)~~ hankkeella on kiinteä yhteys julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon;

4) ~~3)~~ hankkeessa otetaan huomioon valtakunnalliset sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistusta koskevat linjaukset;

5) ~~4)~~ hankkeessa on otettu huomioon tarvittava poikkihallinnollinen yhteistyö; ja

6) ~~5)~~ hankkeen voidaan arvioida olevan tuloksellinen ja laaja-alaisesti hyödynnettävä.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksen -ohjelmatarpeisiin on tarpeen sisällyttää vahvemmin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Pykälän 3. muutosesitys (3 §:n 3. mom. kohta 2.)

3 § Maakunnan hankekokonaisuuden avustuksen myöntämisen edellytykset

Valtionavustusta voidaan myöntää vain yhdelle 1 §:n 1 momentin 1 kohdan

mukaiselle maakunnan hankekokonaisuudelle kussakin maakunnassa.

Maakuntaperusteisesta aluejaosta voidaan poiketa, jos sille on erityinen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen ja kehittämiseen liittyvä perusteltu syy.

Kuurojen Liitto katsoo, että järjestämistä suunnitellessaan ja toteuttaessaan maakunnan tulee osallistaa alueensa viittomakieliset yhdenvertaisesti muiden vähemmistökieliä edustavien ryhmien kanssa. Myös vammaisten henkilöiden osallistaminen on olennaisen tärkeää saavutettavuuden, esteettömyyden ja täysimääräisen osallistumisoikeuden toteutumiseksi. Kielellisen saavutettavuuden osalta on erityisen tärkeää huomioida se, etteivät kaikki kuurot hyödy suomen- tai ruotsinkielisestä tiedottamisesta tai palveluista, vaan heille terveyden ja hyvinvoinnin perustana on mahdollisuus käyttää viittomakieltä tiedonsaannin ja palveluiden kielenä. Toissijaisesti kielellinen saavutettavuus voidaan toteuttaa viittomakielen tulkkauksella.

Maakunnan hankekokonaisuudelle suunnattavan avustuksen myöntämisen edellytyksenä on 2 §:ssä säädetyn lisäksi, että:

- 1) hankkeeseen osallistuvien kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu asukasluku on vähintään 80 prosenttia maakunnan tai 1 momentissa tarkoitetun erityisen syyn perusteella määritellyn muun alueen asukasluvusta;
- 2) hanke edistää kaikkia 3 momentissa lueteltuja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden -ohjelman osatavoitteita; ja
- 3) hankesuunnitelma on käsitelty valtakunnallisessa sote-uudistuksen johtoryhmässä.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden -ohjelman osatavoitteet ovat:

- 1) palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen;
- 2) toiminnan painotuksen siirtäminen korjaavista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön **ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen**;
- 3) palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen;
- 4) palveluiden monialaisuuden ja yhteentoimivuuden varmistaminen; ja
- 5) kustannusten nousun hillitseminen.

3b) Mitä muita mahdollisia seikkoja asetuksen jatkovalmistelussa tulisi ottaa huomioon?

Asetusluonnoksen hyväksyttävien kustannusten pykälää tulee muuttaa siten, että painopisteen siirtäminen ennakoivaan ja ehkäisevään työhön tosiasiallisesti mahdollistuu ja voi toteutua ja jossa järjestöjen osallisuudella ja sen tuottamalla toiminnalla on merkittävä tehtävä ja rooli.

Pykälän 6. muutosesitys (6 §:n 2 mom. kohta 6.):

6 § Hyväksyttävät kustannukset

Valtionavustusta maksetaan toteutuneiden, hyväksyttävien kustannusten perusteella.

Valtionavustukseen oikeuttavia kustannuksia ovat hankkeen toteuttamisen kannalta tarpeelliset

ja määrältään kohtuulliset:

- 1) hankkeen hallinnointikustannukset;
- 2) hankkeen henkilöstökustannukset;
- 3) matkakustannukset;
- 4) toimitilojen vuokrat;
- 5) välittömästi hankkeen toteuttamiseen liittyvät irtaimen omaisuuden hankintakulut;
- 6) ulkopuolisista lähteistä hankitun tutkimuksen, tietämyksen sekä konsultoinnin ja vastaavien asiantuntijapalveluiden **ja järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön** kustannukset; sekä
- 7) muut hankkeen toteuttamiseksi välttämättömät kustannukset.

Lisäksi:

Tässä käsiteltävänä olevan asetuksen suhde niin ikään lausuntokierroksella

olevaan Valtiovarainministeriön asetusluonnokseen [toiminnan tehostamisen, sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistamisen valtionavustuksista](#) tulisi olla kirjattuna molempien asetusten taustamuistioissa tai olla muulla tavoin selkeästi tiedotettuna. Kyseessä olevia avustuksia myönnettäisiin nykyisille

palveluiden järjestämisvastuullisille toimijoille. Kyseessä on voimassa olevaan lainsäädäntöön perustuvasta vapaaehtoisesta alueellisesta yhteistyön ja yhteisen valmistelun tukemisesta. Tavoitteena on, että myös tämä valtionavustushaku käynnistyisi rinnakkain Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus -ohjelmaan liittyvien valtionavustusten kanssa.

Annamme asiasta mielellämme lisätietoja.

Helsingissä xx.11. 2019

Markku Jokinen
toiminnanjohtaja
Kuurojen Liitto ry

